

Les tradicions catalanes

Entre les celebracions del 92, n'hi ha una de significativa per a Catalunya: el centenari de la primera edició de *La tradició catalana* del doctor Torras i Bages. Convido el lector a llegir-ne el text. Confesso que el coneixia d'una manera indirecta: la segona part, dedicada als forjadors del pensament català, m'havia cridat més l'atenció que no pas la primera, que coneixia de manera ben indirecta a través d'un llibre jove de Jordi Solé-Tura, *Catalanisme i revolució burgesa*. Va ser un llibre important perquè amagava la llavor de moltes de les interpretacions del nacionalisme català, presents encara avui –vegeu el darrer llibre de Pep Subirós– entre els càtars de l'anticatalanisme més subtil. Un llibre, tot amb tot, que va enlairar el pensament de Torras i Bages a simbologia de referència obligada en l'anàlisi del nacionalisme català més conservador. En aquesta obra ben poc polèmica del bisbe de Vic és obvi que hi he trobat, sovint, les fonts i àdhuc les expressions d'un Jordi Pujol, tan bel·ligerant a l'hora de reivindicar l'esforç "espiritual" necessari per entendre i per servir Catalunya. M'ha interessat també la fòbia antimaçònica de Torras i Bages, des d'un angle analític curiós: els pensaments universalistes no poden entendre el regionalisme que és l'antídot contra les falses concepcions universalistes.

També m'ha quedat més clar que el text de Torras i Bages és, per damunt de tot, un text apologètic. L'eix del patriotisme català és inconcebible fora de l'òrbita de la fe: "Catalunya i l'església són dues coses en el passat de la nostra terra que és impossible destriar: són dos ingredients que lligaren tan bé fins a formar la pàtria; i si algú volgués renegar de l'església no dubti que al mateix temps hauria de renegar de la pàtria". Ateus i agnòstics: poca broma, que el Dr. Torras i Bages us ha fet fora, per sempre més, de l'àmbit de la pàtria.

També resulta interessant l'obsessió po-

pulista del document: l'església ha temut sempre els pensadors, els científics, els intel·lectuals, fins i tot el poeta "críptics". El seu poder es basa en el fet de representar els pobres de la terra i de portar-los —que no en va Crist és el bon pastor— per les pastures marcades per la fe, "pels vells camins fressats" de l'Evangeli: "la fe és essencialment popular: amb predilecció fou predicada als pobres; és ella una manera de posar a mà de tothom les altes veritats sobrenaturals. La poesia també és essencialment popular: la poesia científica, que s'ha volgut posar de moda, és un monstre curiós mes no viable: per la qual cosa fe i poesia es donen les mans com a germanes; i rompre la corda de la fe de l'arpa del poeta és esquarterar la poesia en son membre principal i nobilíssim".

Torras i Bages planteja el seu estudi per evitar els mals del "paorós socialisme": "...avui, enfront del paorós socialisme, la teoria, usant un vell mot mercantil, s'és abatuda, i al pensador despreocupat no li queda altre mitjà que la tradició o la desesperació". Quin excel·lent eslògan per a una campanya electoral de la dreta catalana: "¡tradició o desesperació!"

La lectura de *La tradició catalana* del Dr. Torras i Bages m'ha confirmat que ens trobem davant d'un excel·lent prosista, d'un escriptor apològic que coneix els corrents de pensament del temps en què viu. Alhora, però, ens adonem que Torras i Bages tracta de reduir les moltes tradicions catalanes en una de sola: la tradició catalana, des de la qual crítica versions del nacionalisme català com les de Valentí Almirall, per exemple. La canonització de Torras i Bages —o, simplement, la seva beatificació— voldria dir que l'església catòlica dona suport a l'integritat unidimensional, de signe tradicionalista, que no admet l'autonomia d'un pensament civil nacionalista. I aquest, més enllà dels debats teòrics, podria ser un perill de la societat catalana: creure's que *només* hi ha una tradició catalana, una geografia i una història —les oficials— per explicar Catalunya, i per servir-la.

La commemoració de la primera redacció de *La tradició catalana* de Dr. Torras i Bages hauria d'insistir en l'existència de múltiples tradicions, totes elles legítimes i totes elles amarades del més genuí dels patriotismes.

Ignasi Riera i Gassiot

És impossible no ser ni carn ni peix

Comentari a un comentari sobre unes recents oposicions a càtedra

Per al·lusions i per allò de "qui calla no diu res" em permeto de fer una glossa al reportatge sobre les recents oposicions a una càtedra de Filologia Catalana de la Universitat de València signat per Xavier Mínguez i publicat en EL TEMPS del 28-9-92. No cal ser "cap figura indiscutible de la filologia", com assegura l'articulista que són els Srs. Cahner i Pérez, per a detectar diverses veus i estils en aquest text. No es tracta, és cert, d'un declaracions sortides de la gola mateixa d'un dels candidats, com les publicades ara fa cinc anys, però tanmateix, sota la capa d'una aparent objectivitat, la revista torna a mostrar el llautó i a triar, no sé si carn o peix. El Sr. Mínguez, que ha assistit a les meves classes, deu saber el que potser no saben altres periodistes dels quals ha manllevat algunes expressions: que un servidor encara no perdo la veu, fins i tot quan veig el llop, i que procuro de posar sempre èmfasi en el que dic, a fi de no fer dormir el personal. De si la meva defensa era "apassionada", o era un text adient, científic i ben meditat, podran fer-se'n directament una idea tant els experts com els curiosos, ja que penso publicar-la, com és costum en altres indrets, i dipositar-la *ad rei memoriam* en les biblioteques més importants.

On resulta més evident el maniqueisme de l'esmentat article, és en l'entendridor fragment on l'autor explica que el pobre Sr. Cahner va haver de fer la seva exposició "atrafegadament a causa del poc temps de què disposava", mentre que d'altra banda "Hauf (que sóc un servidor) va excedir-se del

temps proposat per la comissió portat per l'afany de defensar-se, sense descurar les demandes de l'oposició". ¡Idò! Després de redactar una bajanada com aquesta, el col·lectiu d'autors degué respirar tranquil. La seva carn o peix tenia la simpatia pública assegurada. Resulta, tanmateix, que el Reial Decret 1888/1984 de dia 26 de setembre, diu textualment en l'article 9.3: "La primera prueba de estos concursos... consistirá en la exposición oral por el concursante, en el tiempo que estime oportuno, de los méritos alegados..." Més clar, aigua. El Sr. Cahner no tenia, doncs, perquè atrafegar-se, i jo no vaig excedir-me en res. A més, vaig acatar cívicament, tot i que estic convençut que la sentència era injusta, el dictat del Tribunal Suprem i les normes del Vice-Rectorat, sense tractar d'enganyar la Comissió amb "petites rectificacions" (de temes sencers!), o "petites maldats", que en diu el periodista amb irònica i comprensiva benvolença.

Foteses com aquestes donen la mesura de la gent, i en qualsevol país civilitzat desqualifiquen per sempre més els perpetradors de la martingala. ¡Cavallers òbviament! ¡Quina vergonya, i quin país!

Albert Hauf i Valls